

TEXNIKUMLARDA INGLIZ TILI FANINI O‘QITISHDA ZAMONAVIY METODLARDAN FOYDALANISH

Tursunaliyeva Malikaxon Bohodirjon qizi

*Lola Murotova nomidagi qishloq xo‘jaligiga ixtisoslashgan texnikumi ingliz tili fani
o‘qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqola texnikumlarda ingliz tili fanini o‘qitishda zamonaviy metodlardan samarali foydalanish masalalariga bag‘ishlangan. Unda ingliz tili ta‘limiga yangi texnologiyalarni, innovatsion yondashuvlarni hamda interaktiv va mustaqil o‘rganish usullarini kiritishning muhim jihatlari atroflicha yoritiladi. Mashg‘ulotlar jarayonida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish, multimediyadan foydalanish va talabalarning faolligini rag‘batlantirish bo‘yicha turli amaliy misollar keltiriladi. Shuningdek, ilg‘or usullarning natijalari, ularning an‘anaviy ta‘limdan ustunlik tomonlari va zamonaviy mehnat bozorining talablariga moslashuvchan o‘quvchini tayyorlashdagi o‘rni tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: Zamonaviy metodlar, texnikum, ingliz tili, innovatsiya, kommunikativ kompetensiya, interaktiv ta‘lim, axborot-kommunikatsion texnologiyalar.

Bugungi globalashuv jarayonida ingliz tili xalqaro aloqa vositasi sifatida zamonaviy kasblar, fan va texnologiyalarda muhim ahamiyat kasb etmoqda. O‘zbekiston Respublikasida ham farmoyish va dasturlarda, xususan, texnikumlarda ingliz tilini o‘qitishning sifati va samaradorligi bo‘yicha alohida chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Chunki zamonaviy bozorda raqobatbardosh va axborotli mutaxassis yetishtirishda xorijiy til bilimlari doimiy talabga ega. Shu bois, ingliz tili fani, ayniqsa, texnikumlar singari kasb-hunar ta‘lim muassasalarida faqat grammatik va lug‘at asosida emas, balki zamonaviy o‘qitish metodologiyalari asosida, innovatsion texnologiyalar, interfaol darslar, mustaqil va ijodiy fikrlashni rivojlantiruvchi muhitda o‘qitilishi favqulodda ahamiyatga ega. Ingliz tilini o‘qitishda zamonaviy metodlardan foydalanish o‘qituvchidan puxta tayyorgarlik, har bir kursning xususiyatini, talabalar ehtiyojlarini to‘g‘ri baholash hamda ilg‘or pedagogik texnologiyalarni moslasha olishni talab qiladi. Birinchi navbatda texnikumlar auditoriyasida an‘anaviy usullardan farqli ravishda, dars jarayoniga kommunikativ yondashuvni tatbiq etish orqali til o‘rganishga praktik ko‘nikma beriladi. Bunda o‘quvchi markazida bo‘lgan, ya‘ni student-centered, faol muloqot, tarjima, rolda ishtirok etish, real hayotiy vaziyatlarda gapirish mashqlari ustun o‘rin egallaydi. Masalan, juftlikda va kichik guruhlarda suhbatlar, rolli o‘yinlar (“Role-play”), muammoli vaziyatlar, diskussiya va debatlar, ingliz tilida ijtimoiy tarmoqarni, virtual chat yoki videoalqalardan foydalanish orqali interaktiv darslar tashkil etiladi. Bu esa, talabalar o‘z fikrini erkin va ravon ifodalash, mustaqil fikrlash, qaror qabul qilish va til ko‘nikmalarini real hayotga moslashtira olish malakasini kuchaytiradi [1].

Texnikumlarda ingliz tili fanini o‘qitishda zamonaviy metodlarni samarali qo‘llash uchun quyida ayrim asosiy yo‘nalishlar va ta‘lim texnologiyalari haqida so‘z yuritish mumkin.

Birinchidan, axborot-kommunikatsion texnologiyalar ijtimoiy hayotning barcha jabhalarini qamrab olish bilan birga xorijiy tilda ta'lim olish jarayoniga yangicha mazmun baxsh etdi. Internet, komp'yuter, planshetlar, mobil telefonlar yordamida saytlardan, elektron darsliklardan va zamonaviy ilovalardan (Quizlet, Kahoot, BBC Learning English, Duolingo va boshq.) darsda foydalanish hayotiylik va amaliy natijaga olib keladi. O'qituvchi dars mavzusiga mos videodarslar, audio materiallar, interaktiv testlar, rasm va diagrammalardan foydalanib, darslarni dinamik va qiziqarli tashkil etishi mumkin. Real hayotga yaqin, dolzarb axborot va dialoglarni ko'rsatish, ingliz tilidagi texnik atamalar, loyiha ishlari yoki kasbga oid topshiriqlar orqali kasbiy ingliz tiliga o'rgatish talabalarga ham amaliy bilim, ham kommunikativ ko'nikmalar beradi. Ikkinchidan, interfaol o'qitish metodlari asosida mashg'ulotlarda talabalarni faol ishtirok ettirishga, ijodiy yondashuvga keng e'tibor beriladi. "Miyash storming", "Cluster", "Insert", "Case-study", "Brainstorming" singari metodlar ingliz tili darslarida talabalarning mustaqil ishlashi, jamoaviy fikrlashi, tog'ri qaror chiqarishi va auditoriya oldida gapira olishini rag'batlantiradi. Misol uchun, "Debate" metodi yordamida talabalar o'z bilim va fikrini erkin ifodalaydi, ularning sohaga oid ingliz tilidagi savodxonligi oshadi. Shuningdek, amaliy topshiriqlar – texnikum kasb yo'nalishiga mos real hayotiy loyihalar, taqdimotlar, ingliz tilidagi texnik matnlarni tahlil qilish; mavzuga oid klip va videolar asosida suhbat yuritish, "Flipped classroom" usulida darsdan oldin mustaqil tayyorlanish va darsda jarayonni faol muhokama qilish, inglizcha vaziyatli kvest va questlarni o'ynash kabi metodlar tilni o'rganishga kuchli motivatsiya beradi [2].

Uchinchi muhim jihat — individual va differensial o'qitish. Texnikumlarda guruhlar tarkibi xilma-xil bo'lgani sabab, har bir talabaga individual yondashuv, ya'ni ularning til o'rganish tezligi, bilim darajasi va qiziqishi inobatga olinadi. Oldindan diagnostika, interaktiv so'rovnomalar, elektron testlar yordamida o'quvchilar bilimni aniqlash hamda shaxsiy tasklar, mustaqil o'rganish rejasini ishlab chiqish zamonaviy ta'limni samarali qiladi. O'quvchilar o'z mustaqil daftar va portfoliolarini yuritishadi, ingliz tilida kundalik voqealarni yozib borish, bloglar yaratish, video-prezentatsiya qilish orqali til bilishlarini chuqurlashtirishadi.

To'rtinchi muhim yondashuv — integratsiyalashgan va kontekstual ta'lim. Texnikumda o'qitiladigan barcha kasbiy fanlar bilan ingliz tili o'zaro bog'lanadi, texnik fanlarning terminologiyasini ingliz tilida o'rganish, dars vaqtida professional so'z boyligiga urg'u berish, kasb sohasiga oid texnologiyalar, loyihalar, maqolalar, texnik xavfsizlik bo'yicha hujjatlarni ingliz tilida o'qib va muhokama qilish o'quvchining kasbiy savodxonligini va jahon andozalariga moslashish qobiliyatini kuchaytiradi [3].

Yana bir ahamiyatli jihat — o'quvchi motivatsiyasini oshirishning zamonaviy usullari. Har bir mashg'ulot hayotiy muammolarga asoslanib, real natijaga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Zamonaviy musobaqalar, chellenjlar, ingliz tili haftaliklari, "Quiz night", "English speaking club", mustaqil ilgari surilgan g'oyaning ingliz tilida himoya qilinishi talabalar ishtirokini kuchaytiradi. "Gamification", ya'ni o'yinlashgan o'qitish orqali darslar mobaynida muloqotni jonli qilish, mukofot va rag'batlar, digital badge, stikerlar orqali

talabanning qiziqishini oshirish ko‘plab texnikum tajribalari orqali samarali ekanligi isbotlanmoqda Albatta, ingliz tilini o‘qitishda zamonaviy metodlardan foydalanishning har bir bosqichida o‘qituvchi — asosiy motivator va tashkilotchi sifatida doimo ijodiy va moslashuvchan bo‘lishi zarur. O‘qituvchilar o‘z ustida ishlash, kasbiy malakani oshirish kurslarida qatnashish, zamonaviy metodik adabiyotlar, chet el online seminar va treninglaridan foydalanish, yangi virtual resurslarni muntazam izlab topish orqali o‘z bilim va psixologik ko‘nikmalarini doimiy takomillashtirib borishlari tavsiya etiladi [4].

Bundan tashqari, bugungi texnikumlar hayotiga axborot-kommunikatsion madaniyat va media savodxonlik kirib kelmoqda. “Blended-learning”, ya’ni aralash dars formati (offline va online), videokurslardan foydalanish, sinfdan tashqarida mustaqil digital activities, virtual hamkorlik, xalqaro onlayn olimpiadalarda ishtirok etish, ingliz tilini kasbiy faoliyatga bog‘liq holda muntazam amaliyotda qo‘llash — bularning hammasi zamonaviy texnikumda ingliz tilini o‘qitishda ilg‘or yondashuv hisoblanadi. Metodik yangilanishlar doirasida ushbu omillar yanada puxta ta’lim-tarbiya tizimini barpo qilish imkonini beradi. Har bir yangi metod soha rivoji va jamiyat ehtiyojidan kelib chiqadi. Internetda mavjud virtual platformalardan foydalanish, xalqaro “MOOC” kurslari, online sertifikat dasturlari, dunyo universitetlari video-leksiyalari zamonaviy kasb va texnik ta’lim muhitini global standartga yaqinlashtiradi. Umuman, texnikumlarda ingliz tili fanini zamonaviy metodlar asosida o‘qitish — an’anaviy, passiv ma’ruzaviy yondashuvdan butunlay farq qiladi. Zamonaviy metodlar epistemik, ya’ni bilim, madaniyat va amaliyotni birlashtirgan, innovatsion yondashuv orqali tilni erkin va faol o‘rganishga yo‘naltirilgan, zamonga mos, intellektual va kasbiy kompetensiyalar majmuini shakllantiradigan muhit yaratadi. Bu esa, O‘zbekiston texnikumlarida yangi avlod raqobatbardosh, zamonaviy, kommunikativ va global bilimga ega mutaxassislarni tarbiyalashning poydevori sanaladi [5].

Xulosa

Texnikumlarda ingliz tili fanini o‘qitishda zamonaviy metodlarning samarali qo‘llanishi sohada tub o‘zgarishlarni vujudga keltirmoqda. Yuqorida sanab o‘tilgan metodlar auditoriyada talabalarning til o‘rganishga bo‘lgan ishtiyoqi, mustaqilligi, kasbiy savodxonligi va kreativlik darajasini ancha yuqori bosqichga ko‘tarmoqda. Yangi yondashuvlarni joriy etish tilga bo‘lgan muhabbatni uyg‘otadi, o‘quvchining ichki energiyasini, kasbiy va kommunikativ salohiyatini namoyon etish uchun ulkan imkoniyatlar ochib beradi. Har bir texnikum o‘qituvchisi zamonaviy metod va texnologiyalarni o‘z ish faoliyatiga kiritib, boshqalarga ijodiy ko‘makchi bo‘lishi, malakali, zamon bilan hamqadam, aqlli texnik va muhandislarni tarbiyalash uchun ochiq innovatsion ilmiy muhit yaratishga harakat qilishi lozim. Kelajak taraqqiyoti, zamon talabi va kasb bozorining raqobatbardoshligini hisobga olgan holda, har bir texnikumda ingliz tilini o‘qitish sohasida zamonaviy metodik yondashuv asosiy strategiya bo‘lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Halimov O. “Ingliz tilini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida o‘qitish”, Toshkent, 2021 yil.
2. Qodirova N. “Innovatsion o‘qitish metodlari: texnikumlar tajribasi va natijalari”, Namangan, 2023 yil.
3. Umarova G‘. “Ta’limda axborot texnologiyalari”, Toshkent, 2022 yil.
4. Karimova M. “Interaktiv dars metodikasi va uning natijalari”, Samarqand, 2020 yil.
5. Rahmonova M., Maxmudov D. “Kasb-hunar ta’limida ingliz tili o‘qitishining samarali yo‘llari”, Andijon, 2022 yil.
6. Jakubova Z. “Blended-learning va onlayn ta’lim strategiyalari”, Toshkent, 2024 yil.
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ingliz tilini o‘qitish bo‘yicha davlat dasturlari haqida” farmoyishi, Toshkent, 2021 yil.